

■ **Бранко Радичевић** је био српски романтичарски песник. Рођен је 28. марта 1824. године у Славонском Броду. Умро је 1. јула 1853. године у Бечу.

■ Писао је љубавне и родољубиве песме, а пред сам крај живота елегије. Многи књижевници га сматрају најзначајнијим романтичарским песником, поред Јована Јовановића Змаја и Лазе Костића. Своје песме писао је на чистом народном језику у духу модерног европског романтизма.

■ **Детињство и образовање** - Бранко Радичевић је рођен као Алескије Радичевић 1824. године у Славонском Броду. Његов отац, Теодор Радичевић је био чиновник

који се бавио и превођењем књижевних дела са немачкој језика, а један од његових најзначајнијих превода била је драма "Вилхем Тел", немачког песника, драматурга, филозофа и историчара Фридрих Шилера.

■ Бранкова мајка Ружа Радичевић је била ћерка богатог вуковарског трговца Јанка Михајловића. Теодор и Ружа су имали још двоје деце, сина Стевана и ћерку Амалију која је преминула када је имала две године. Породица се због очевог посла 1830. године преселила у Земун, где је Бранко завршио пет разреда српске и немачке школе. Године 1836. уписао је Гимназију у Сремским Карловцима, где је завршио

шест разреда латинске школе. Седми и осми разред Гимназије завршио је у Темишвару, где му је отац добио премештај 1841. године. Две године после уписао је студије права у Бечу. Након три године је одустао од факултета, а 1849. године, када је сазнао да болује од туберкулозе, уписао је медицину како би нашао лек за ову болест, од које су преминули многи чланови његове фамилије. Пре него што је изашла његова прва збирка песама променио је име Алексије у Бранко Радичевић.

■ Бранко Радичевић почео је да пише песме још док је похађао Гимназију у Сремским Карловцима. Већ тада је за разлику од осталих књижевника, своје песме писао на народном језику.

■ У Бечу се дружио са Вуком Стефановићем Караџићем и Ђуром Даничићем, те је идеја да своја дела ствара на народном језик добила велику подршку. Са Ђуром Даничићем се побратимио након што му је умро брат Стеван.

■ Прву збирку песама објавио је 1847. године. Радичевић није био први ни једини романтичарски песник, али је био први песник који је писао на чистом народом језику и то у духу романтизма модерне Европе. Његове песме су биле пуне љубави, младости, ведрине и жудње за животом, те родољубља и виталности. У Бранковој првој збирци су се нашле песме "Девојка на студенцу", "Путник на уранку", "Туђин", "Ајдуци", "Враголије", "Сретан пастир", "Јадна драга" и многе друге. Након што је прва књига објављена, књижевни критичари тог времена забележили су да се појавио "један готов, савршен песник".

■ Ова година сматра се и годином Вукове победе јер су тада на народном језику објављена и друга значајна дела - "Превод Новог завета" Вука Стефановића Караџића, "Рат за српски језик и правопис" Ђуре Даничића и „Горски вијенац“ Петра Петровића Његоша.

■ У марту 1848. године Хабзбуршку монархију захватио је талас револуција па је Радичевић морао да напусти Беч. Живео је у многим местима у Срему, а у страху да његово присуство не изазове немире међу омладином, власти су га протерале из Београда. Године 1849. се вратио у Беч те уписао медицину као стипендиста кнеза Михаила. Желео је да заврши медицину како би открио лек за опаку болест која га је мучила. Упркос болести, Бранко је и даље писао. Године 1851. изашла је његова друга збирка песама, која је након радосног романичног тона, попримила извесну дозу елегије. Поред лирских, у новој збирци су се нашле и две епске песме.

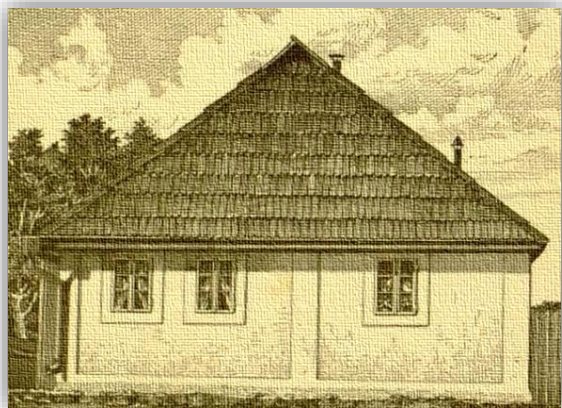
■ Остале необјављене песме, укључујући и елегију "Кад млидија`умрети" која се сматра једном од најлепших у српској књижевности, објавио је 1862. године Бранков отац Теодор.

■ У његовим песмама осећа се утицај Џорџа Бајрона, али с обзиром на прерану смрт Радичевићева дела нису доживела славу његових лирских песама.

■ **Дела** - Бранко Радичевић је написао 54 лирске и седам епских песама, те два одломка епских песама, 28 писама и један одговор на критику. Његово најпознатије дело је песма "Ђачки растанак" у којој је опевао Стражилово, Фрушку гору, те

безбрижне ђачке дане које је провео у Сремским Карловцима. У њој се огледа и идеја југословенства, а написана је на народном језику како би била ближа читаоцима свих сталежа.

Ој, Карловци, место моје драго!
К'о детенце дошао сам амо;
Игра беше једино ми благо;
Слатко звах ја мед и смокву само.
Дете мало - голуждриво тиче -
Дође тиче, па се ту навиче...

■ Међу његовим најлепшим и најпознатијим песмама је и поема "Кад млидија`умрети" која је објављена након песникове смрти, а која описује његов предосећај скорог краја.

Бранково коло

Лисје жути веће по дрвећу,
Лисје жути доле веће пада;
Зеленога више ја никада
Видет нећу!
Глава клону, лице потавнило,
Боловање око ми попило,
Рука ломна, тело измождено,
А клеца ми слабачко колено!
Дође доба да идем у гроба.

■ Ова песма се сматра једном од најлепших елегија у српској књижевности. Мотив смрти снажно је присутан и у другим песмама Бранка Радичевића, попут "Ране", "Болесников уздисај", "Јади изненада", "Два камена", "Туга и опомена" и друге. То се добрим делом може објаснити чињеницом да су га смрти драгих људи пратиле током целог живота. Његова сестра Амалија умрла је док је била дете, његов брат Стеван преминуо је у Темишвару, а након тога од туберкулозе је умрла и њихова мајка Ружа.

■ Осим лирских песама, Радичевић је објавио и једну сатиричну песму "Пут" која је усмерена против псеудокласичне поезије и старог књижевног језика.

Сунце српско грануло изнова,
Очистила с' она веља брука
Што окаља Србина са Вука.

■ Песма је настала на крилима Вукове идеје о реформи српског језика, а док у првом делу Радичевић исмева ставове Јована Хаџића, Вуковог противника, у другом делу песме велича се Вукова борба.

■ Библиографија:

- 1847. Песме 1
- 1851. Песме 2
- 1862. Песме 3 (објављена постхумно).

■ **Порекло, љубав, болест и смрт** - Радичевићи су крајем 17. века током велике сеобе дошли у Бољевце, насеље недалеко од Београда. Бранкови преци су пореклом из крагујевачког округа, док су у Бољевцима живели његов прадеда Ђорђе и деда Стеван. Стеван Радичевић се након тога преселио прво у Купиново, затим у Земун, те се настанио у Славонском Броду (Брод на Сави), где је рођен Бранков отац Теодор. У мају 1822. године Теодор је оженио Ружу Михајловић, ћерку богатог

вуковарског трговца Јанка Михајловића. Године 1824. године добили су сина Бранка, а годину дана касније другог сина Стевана. Најмлађа ћерка Амалија умрла је када је имала две године.

■ Бранко и Стеван су 1835. године уписали чувену карловачку Гимназију. Бранко је био одличан ђак, учио је немачки, латински, грчки, чешки и словачки језик. Када је отац добио премештај у Темишвар, цела породица се преселила у Румунију. Ту је умро и сахрањен Бранков брат Стеван.

■ Бранко је на очев савет уписао студиј права у Бечу, иако га то није претерано занимало. Успео је да заврши три године, али је љубав према књижевности била јача. Интензивно се дружио са породицом Вука Стефановића Караџића. На једном од тих дружења упознао је Вукову ћерку Вилхемину Мину Караџић. Мина је била веома образована и талентована девојка. Говорила је српски и немачки језик, преводила књижевна дела, те учествовала у расправама које су у кући Караџића водиле значајне личности попут Јернеја Копитара, Ђуре Даничића и Петра Петровића Његоша. Том приликом родило се пријатељство између Вукове ћерке и младог песника које је трајало све до његове смрти. Поједини историчари тврде да је Бранко био заљубљен у Мину, те да га је та љубав инспирисала да јој напише песму "Певам дању певам ноћу".

Певам дању, певам ноћу,
Певам селе, што год хоћу;
И што хоћу, то и могу,
Само једно још не могу:
Да запевам гласовито,
Гласовито, силовито,
Да те дигнем са земљице,
Да те метнем међ' звездице.
Кад си звезда, селе моја,
Да си међу звездама,
Међу својим, селе моја,
Милим сестрицама.

■ Историчари такође тврде да Радичевић из поштовања према њеном оцу није желео да јој искаже љубав, а због своје болести није хтео никога да везује за себе. Ипак, Мина Караџић је постала његова муза, а песма "Певам дању певам ноћу" је заједно са Бранковом посветом пронађена у њеном дневнику. У њеној сликарској колекцији налазило се и неколико песникових портрета, а након што је умро Мина је написала текст "Сећање на Бранка".

■ Песник је преминуо 1. јула 1853. године у бечкој болници, а у моменту његове смрти неговала га је Ана Краус, супруга Вука Караџића. Сахрањен је у Бечу, али његовој сахрани није присуствовао отац Теодор који је тада живео у Темишвару. Теодор је нешто касније Бранку подигао скроман споменик у Бечу. Девет месеци касније, сликарка Милица Стојадиновић Српкиња посетила је Бранков гроб те записала да је споменик без цвећа и прилично запуштен.

■ Његова жеља је била да буде сахрањен на Стражилову, а након неколико неуспелих покушаја Српска омладина му је 1883. године испунила ту жељу. На тридесету годишњицу смрти великог песника његови посмртни остаци су премештени на Стражилово. Његове кости су свечано пренесене 22. јуна 1883. године, а две године касније Карловчани су му подигли споменик. Споменик у облику пирамиде је пројектовао Светозар Ивачковић, а у њега је узидан камен из различитих крајева тадашње земље. На средини пирамиде је исцртан крст, а испод њега исписане речи: Бранку - српски народ. У подножју споменика налази се надгробна плоча пренесена из Беча. На њој је написано:

Много хтео, много започео,
Час умрли, њега је омео!